

Oponentský posudek bakalářské práce Terezy Zahálkové
téma práce: Jazyková biografie třetí generace řecké menšiny v České republice

Bakalářská práce Terezy Zahálkové se věnuje zajímavému a v domácí sociolingvistice zatím spíše opomíjenému tématu jazykových biografií řecké menšiny v České republice; v práci je pozornost věnována konkrétně třetí generaci řeckých politických imigrantů.

Práce má přehlednou strukturu, je psána kultivovaným odborným, zároveň čtenářsky přitažlivým stylem. Výzkumné otázky jsou jasně formulovány, závěry poskytují odpovědi na ně. Domnívám se, že práce by mohla být východiskem pro odborný článek publikovaný např. v časopise *Nová čeština doma i ve světě*.

Je třeba vyzvednout pečlivou transkripci nahraných interview, která autorka s použitím prepisovacích značek užívaných např. v korpusu DIALOG přepsala v plném rozsahu. Celková délka interview činí téměř 6 hodin. Tyto transkripty mohou být nepochybně dále využívány pro další analýzy. Některá z témat, která by v budoucnu stála za zpracování, autorka zmiňuje na s. 52.

Práce s odbornou literaturou (citacemi z ní) je dobře zvládnutá, drobné nedostatky v této oblasti se však objevily třeba v poznámkách na s. 9.

Před samotnou lingvistickou analýzou autorka uvedla přiměřeně podrobný výklad historie řecké menšiny u nás (kap. 2); zde mimo jiné oceňuji zdánlivou drobnost, totiž to, že autorka vždy při prvním užití vyloží zkratku (např. Demokratické vojsko Řecka, DSE), jakkoli třeba pro ni může jít o zkratky běžné. Tímto detailem autorka po mém soudu projevuje vstřícnost ke čtenáři, jenž s danou problematikou nemusí být tak dobře seznámen.

V kap. 3 autorka s oporou o příslušné odborné práce domácí i zahraniční přesvědčivě vyložila, proč byla jako výzkumná metoda zvolena právě metoda jazykových biografií. Je si mimo jiné vědoma výhod i nevýhod své osoby v roli tazatele. Zde se možná otevírá prostor pro obecnější otázku: Je podle autorky pro tento typ výzkumu vhodnější tazatel v dané problematice zběhlý, nebo naopak tazatel spíše nepoučený? Na s. 11 autorka píše, že mladí informanti jsou sdílnější než jejich rodiče a prarodiče. Mohla by toto více vysvětlit? Např. lingvistka Olga Müllerová ve svých pracích často pracuje s vyprávěními starých lidí. Právě ti bývají skvělými vypravěči, tedy jsou nepochybně respondenty sdílnými.

Nejen fonetika jistě zaujme poznámka na s. 13, v níž autorka konstatuje, že pro přepis řečtiny do latinky nejsou stanovena pravidla. Existuje v řečtině nějaká hláska, kterou čeština nemá a jejíž přepis tedy nemusí být jasný? Ve fonetických příručkách se obecně doporučuje v těchto případech nahradit cizí hlásku nejbližší hláskou českou. Zdánlivě jednoduché

pravidlo se však někdy nepadno uplatňuje, viz třeba výslovnost anglického *th* v češtině. Je v řečtině nějaký podobný případ, kdy byla autorka při přepisu řeckých slov na pochybách?

V ukázkách z transkriptů i v komentářích k nim se dále objevuje rovněž fonetický termín, totiž přízvuk (s. 20: *otec má přízvuk hroznej*). Může autorka vysvětlit, co konkrétně se přízvukem myslí? Je to skutečně nějaká fonetická charakteristika, např. dynamické zdůrazňování nějaké slabiky, prodlužování nebo krácení samohlásky, odlišná výslovnost sykavek aj.? Nebo se přízvukem myslí nějaký jev gramatický? Např. ruší mluvčí někdy vynechávají v minulém čase pomocné sloveso *být*: *my večereľi* aj. Jinými slovy, je nějaký typický rys, který napoví, že rodným jazykem mluvčího je řečtina? A otázkou zřejmě nezodpověditelnou je odlišnost melodie češtiny a řečtiny. O melodii řečtiny se v práci píše opakovaně, pro respondenty je melodie řečtiny zjevně důležitá (např. s. 50). Vyzozorovala autorka nějaké odlišnosti v řecké a české melodii řeči? Byli její respondenti schopni tyto rozdíly popsát/předvést?

V 7. části (Diskuse, s. 49) autorka konstatuje, že její závěry ohledně znalosti řečtiny jejích respondentů jsou v rozporu se závěry publikace K. Králové. Zatímco autorčini respondenti znalostí řečtiny disponují, K. Králová uvádí, že tato generace Řeků již řečtinu neovládá vůbec nebo ji ovládá jen málo. Lze tento rozpor nějak vysvětlit? Nepracovala K. Králová také se staršími respondenty, kteří třeba v minulém režimu neměli tolik možností cestovat do Řecka, slyšet řečtinu prostřednictvím internetu, jak je tomu dnes, apod.?

Tématem, kterému se autorka nevěnuje, ale které možná také stálo v budoucnu za zpracování, jsou různé variety řečtiny. Bude-li v diskusi čas, mohla by na toto téma autorka něco říci? Tematizovali respondenti nějak např. dialekty řečtiny? Řečtinu poválečnou a řečtinu současnou? Rozdíly v řečtině užívané v Československu a v Řecku?

Na okraj poznamenávám, že v práci se objevilo několik drobných formálních nedostatků. Jedním z nich je nenáležitě užívání krátkého spojovníku v případě uvádění rozsahu řádků (resp. jakéhokoli rozsahu), kde má být dlouhá pomlčka, tj. např. v práci je uvedeno ř. 20-30, má být ř. 20–30. Jako nadbytečné se mi jeví vícere zdůrazňování, tj. třeba na s. 14 je probírané slovo *auto* (jako součást kompozita *autobiografie*) opatřeno uvozovkami a kurzivou, „*auto*“, zcela by postačil jen jeden typ zvýraznění (tj. kurziva, nebo uvozovky). Dále bych doporučila jasné vymezení ne/synonymního užívání některých výrazů; typicky se pro účastníky interview užívá označení *respondent/informátor/vypravěč*, resp. *výzkumník/explorátor/badatel/tazatel*. Názorná v tomto smyslu je třeba poznámka na s. 18, v níž je explicitně napsáno, že termíny *rodný jazyk* a *materšký jazyk* jsou užívány synonymně. Rovněž jen drobností k zamyšlení je užívání termínu *křestní jméno* (viz třeba poznámka na s.

11); v domácí onomastické literatuře se užívá spíše termínu *rodné jméno*. Překvapivá může být reflexivita slovesa *repatriovat*, v práci se několikrát (s. 22, 37), v ukázkách z interview i v komentářích, objevuje podoba *repatriovat se*.

Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji klasifikačním stupněm výborně.

Mgr. Lucie Jílková, Ph.D.

Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.

Praha, 8. 6. 2017